



Z: ČSSR
DO: Rakouska
Jízdenka č.: 67821

MUZEUM NESPLNĚNÝCH SLIBŮ

VSTUPE. A MINULOST SI VÁS SAMA NAJDE.

ELIZABETH
BUCHAN

Muzeum nesplněných slibů

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.dominoknihy.cz
www.albatrosmedia.cz



Elizabeth Buchan
Muzeum nesplněných slibů – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS  **MEDIA**

MUZEUM
NESPLNĚNÝCH
SLIBŮ

ELIZABETH
BUCHAN



2020

Pro Annie a Duncana

Postupně jsem pochopil,
že existuje svoboda vnějších podmínek
a svoboda vnitřní.

Ivan Klíma, *Moje šílené století II*

Rakousko 1986

DVACETILETÁ DÍVKA S OBVÁZANOU RUKOU ČEKÁ NA PERÓNĚ. U nohou jí leží kufr, v němž má nacpaný batoh, nic víc, je to jen pro oko.

Nástupiště je šedé a zanedbané, rozpraskaným asfaltem se prodírá plevel. Koleje jsou na tom podobně, mezi pražci se to hojně zelená.

Dívka těká očima kolem, pátrá, kdo ji sleduje. Někdo z těch odporných, ale zároveň zoufalých lidí, kteří se drží nad vodou donášením na druhé. Má s nimi bohaté zkušenosti.

Napíná zrak do dálky. Malou izolovanou stanicí obklopují stromy – jasaný, borovice, hezké stříbrné břízky. Za nimi je vidět shluk červených střech, uprostřed se zvedá kupole kostela, baňatá jako cibule. Typické pro střední Evropu, pomyslí si a dech se v ní zadrhne. Pro svobodnou Evropu.

Na perón vejde dvojice. Žena nese menší tašku a muž kufr, postaví ho na zem. Ona je hubená, oblečená v kabátě pískové barvy. On je podsaditější, na hlavě mu sedí alpský klobouček s pérem. Vypadají namyšleně, zřejmě se jim daří. Dívka je začne od pohledu nenávidět. *Tihle* můžou složit zadky na sedadla a v klidu se nechat odvézt až do Vídně.

Obrátí se tam, odkud má přijet vlak, k hranici mezi komunistickým Československem a Rakouskem. Dráha byla vybudována už za rakousko-uherské monarchie, ale jednoduché cestování po ní dnes rozhodně není.

Kdyby šlo všechno podle jízdního řádu, na což se vůbec nedá spolehnout, měla by už umouněná mašina s rudou hvězdou vpředu, mohutná jako tank, vjždět do hraničních Českých Velenic, kde se mění lokomotivy. Dívka stejnou cestu absolvovala před týdnem, a tak si dobře pamatuje zvláštní perón ohraničený ostnatým drátem, na němž čekali příslušníci celní a pasové kontroly.

Dívka není Češka. Ona cestovat může. Přesto si v tom vlaku uvědomila, že se nakazila bacily represe. Zpoceně dlaně. Nutkání na malou. Prohlížení spolucestujících. Paranoia je děvka prodejná, té je jedno, se kterým světonázorem se sveze.

Na hranicích v Českých Velenicích procházeli vagóny příslušníci hraniční kontroly, stejně jako to nejspíš dělají právě teď. Ona a ostatní cestující seděli jako pěny. Na nástupišti prohlížela policie se psy podvozek vlaku a pátrala po černých pasažérech.

Když byli hotovi, zazněl signál a lokomotiva se odpojila, až to vlakem šklublo, nahradil ji lesklý západní stroj.

Dívka si vybavila, jak ve zraněné ruce svírala svůj britský pas a pokoušela se nemyslet na ty černé pasažéry. Nutila se myslet na něj, na to, jak se seznámili a jak se to všechno semlelo.

Tehdy stejně jako teď myslela na lásku, na to, jak je výjimečná a třaskavá a jak ji celou pohlcuje. Na to, jak se její život změnil.

Stačí zavřít oči a vybaví si ho. Jeho doteky, jeho vůni, jeho tělo.

Jediná lavička na nástupišti u čekárny je volná, posadí se na ni. Dřevo je zkroucené, odlupují se z něj třísky, nejspíš si zatrhne oko na punčoše.

Zapálí si cigaretu.

Miloš ten plán s Tomášem jistě důkladně prošel. *Jde hlavně o detaily.* Vzpomíná, jak jí Miloš vykládal o únikových plánech. *Všechno se nauč.* Správné sedadlo, správná stanice, správné oblečení... *Musíš je přesvědčit, že tvá cesta je úplně normální a máš k ní povolení.*

Na strážní věž se pošle bedýnka sektu.

To málokdy nevyjde, poznamenal Miloš. Opít je.

Krok za krokem. Vybudovat únik je nesmírně ošemetná věc, protože se musí stavět na základech důvěry.

Srdce se jí rozbuší rychleji. Nemysli na neúspěch.

MUZEUM NESPLNĚNÝCH SLIBŮ

Bylo by šílenství pokoušet se o útěk na hranicích. To by byla sebevražda. Každý to ví. Proto zvolili tuhle nenápadnou stanici za hranicemi a proto na něj dívka čeká právě tady.

On arrive, slíbil jí svou kulhavou francouzštinou. „Dorazím.“

Podzimní vítr ohýbá vršky stromů. Cigareta se rozhoří a zhasne. Rozmáčkne oharek podpatkem a zachvěje se.

Ti pozorovatelé. Co jsou zač? Odpověď: kdokoli, třeba vlastní babička. Jakmile člověk pochopí, že ta postarší žena se síťovkou plnou zeleniny je stejně nebezpečná jako svalovec v kožené bundě, je jasné, že kdokoli dokáže zmanipulovat kohokoli. A nesčetněkrát se poučila, že slídivové se bojí stejně jako jejich oběti.

Čekání.

Čekání je druh umění. Ti, kdo žijí ve východní Evropě, ho důvěrně znají. Vyschlé rty. Zrychlený tlukot srdce.

Zastrčí si prochládlé ruce do kapes. V té levé svírá jízdenku, s níž před týdnem sama unikla. *Praha, Tábor, Gmünd...* Odmítá ji zahodit.

Před stanicí čeká ojetý volkswagen, který si koupila v servisu. Bůh ví, v jakém stavu je to auto, stačí jen, když je dostane do Anglie. Na zadním sedadle leží bochník chleba, salám, jablka a pivo.

„Jestli chceš zůstat v Anglii, budeš si mě muset vzít.“

„Vážně?“

Žaludek se jí sevře bolestí, rozechvěje se.

Uvědomuje si, co provedla.

Ví to.

Podívá se na hodinky. Ve světě, ze kterého právě unikla, se s oblibou vtipkuje na účet pružných jízdních ráždů. Teď jí to směšné nepřipadá.

Znovu zkontroluje hodinky.

Pokud jde všechno dobře, nová lokomotiva už táhne vlak k hranicím, kde čeká hraniční policie, aby pustila vlak na cestu k Vídni.

Pokud jde všechno dobře.

Věděla, že dostal přesné instrukce. Ostříhat si vlasy nakrátko a vzít si oblek, což vůbec není v jeho stylu. Falešný pas musí mít neustále po ruce.

„Doufám, že se nebudeš jmenovat Wilhelm,“ řekla mu při loučení. „Odmítám milovat Wilhelma. Měl by ses jmenovat Viktor jako vítězství.“

Dívka čeká na lavičce na stanici a modlí se, aby seděl blíž k uličce – odtamtud se lépe utíká. V kufříku by měl mít vymyšlený rozvrh obchodních schůzek během čtyřdenní návštěvy Vídně a falešný doklad o rezervaci hotelového pokoje.

Zašilhá do dálky, kde se na zeleném pozadí rýsuje vlak. Postupně roste a roste, jak se blíží ke stanici, kola skřípají na kolejích, zpomaluje.

Jaká je láska? Jaká je její láska? Hluboká, nekonečná, hořící, něžná..., to všechno dohromady.

A provinilá?

Ruce se jí sevrou do pěstí.

Cestující vystupují po strmých schodech z vagónů, vytahují z vlaku batole. Postarší muž se drží zábradlí a sbírá odvahu vykročit.

Namyšlená úspěšná dvojice o kus dál čeká, aby mohla nastoupit.

Vítr změní směr a jí se rozslzí oči. Ze třetího vagónu vystupuje muž v proužkovaném obleku a černých botách. Tvář mu kryje klobouk, ale má krátké vlasy a v kapse saka červený kapesníček.

Oči jí teď slzí tak, že nic nevidí.

Srdce jí buší úlevou.

A pak...

Ta mužská postava se před ní zastaví. „Laure.“

Před očima se jí rozjasní. *Bože můj.*

Vnitřnosti se jí rozpouštějí, kolena se chvějí. Za chvíli tady na tom šedivém nástupišti omdlí.

Petr k ní natáhne ruku.

Svou mu nepodá. „Kde je Tomáš? Řekněte mi, kde je.“

„To ti nemůžu říct.“

„Žije?“

„To ti nemůžu říct.“

Dívá se na ni se směsicí lítosti a pohrdání. Dívce se na okamžik rozjasní v hlavě a pochopí, že city tohoto muže nejsou tak silné, aby

MUZEUM NESPLNĚNÝCH SLIBŮ

mu leželo na srdci její štěstí. Petr má vlastní život. Svou rodinu. Své politické názory.

Couvne od něj na rozechvělých nohou. „Bože můj..., vy jste ho zradil.“

Popadne ji za zraněnou ruku a dívka potlačí výkřik. „Já že jsem ho zradil?“

KAPITOLA 1

Paříž dnes

JEJÍ ŽIVOT NEBYL NIKDY ÚPLNĚ V POŘÁDKU. A NEJSPIŠ ASI NIKDY nebude – ale není ani úplně špatný. Dědala kompromisy. A má muzeum.

V devět hodin ráno Laure otevřela okenice v sále číslo dva a vyhlédla na Paříž, předvádějící se v ranním světle. Po střeše vedlejšího domu si se svým obvyklým rámušem vykračovalo hejno holubů.

V letním slunci střešní tašky bledly. Na podzim byly kluzké deštěm a v zimě jim lemovala okraje námraza, takže připomínaly Fa-bergého klenoty.

Jinak se toho během roku měnilo málo a to Laure dokonale vyhovovalo. Chtěla mít stále stejný výhled, otvírat stejné okenice a kontrolovat skleněné vitríny, uchovávající zmatek těch, kdo hledali rozřešení.

Vystavené exponáty dokázaly zneklidnit. Nebo dojmout. Nebo pobavit. Skoro vždycky návštěvníky zasáhly. Často se některý svěřil, že při prohlídce vitrín zažil *dejà vu*. Jiní se přiznali k pocitu, jako by v místnosti s nimi byl ještě někdo jiný, nejen návštěvníci. Další říkali, že ty věci vyzařují duši ve vši její nedokonalosti a tajemnosti.

Zastavila se, aby vyleštila skvrnku na skle vitríny u dveří, a vešla do vedlejšího sálu. Den začal.

Těsně před obědem se v budově ozval tlumený výkřik.

Laure a její asistent Nic Arnold vzhledli od svých stolů nahoře v kanceláři. *Už zase*. Ta klíčová chvíle, kdy se v návštěvníkovi pro-trhne hráz a vypustí... no... leccos.

MUZEUM NESPLNĚNÝCH SLIBŮ

Ukázala ke dveřím. „Jdeš ty, nebo já?“ Výkřik se opakoval a Laure se rozhodla. „Takže oba.“

Byl časný podzim a počet návštěvníků klesal, jako vždycky po létě. Technicky vzato to byl běžný den. Jenže i běžné dny uměly být ošidné, přinést neklid, dokonce i jisté násilí. A prudké emoce, to každopádně. Exponáty Laureina skromného, neokázalého muzea je dokázaly v lidech vyvolat, zvláště v těch psychicky labilních.

Vzala lékárníčku, Nic popadl psací podložku a společně se rozběhli dolů. Podle náležitého postupu už měla Chantal z pokladny vyspěchat nahoru a vyprovodit ostatní návštěvníky z místa incidentu.

V sále číslo tři se prali muž a žena. Tedy, muž spíše odrážel ženin útok, mlátila ho do obličeje muzejním katalogem. Laure a Nic se na sebe podívali. Nic odložil psací desky, popošel k nim a co nejzdvořileji odtáhl ženu od její oběti.

Muž couvl, těžce funěl, sálalo z něj zklamání a vztek. Sáhl si na tvář, kde katalog zanechal rudou stopu. „Co to ksakru mělo být, Odile?“

„Kéž bych tě mohla zabít,“ prohlásila strízlivě, takže to znělo ještě mnohem mrazivěji. Jednou rukou se držela opasku džínsů s velkou kovovou přezkou. „Možná to ale brzo udělám.“

Byli to Francouzi. To nepřekvapovalo, jsou přece v Paříži – ale v tomto (a v jakémkoli) muzeu člověk nikdy neví, jaké národnosti do něj zavítají.

Ženě se podlomily nohy a Nic ji chytil pevněji. Laure popadla židli, která stála u zdi přesně pro tyto případy, přistrčila ji k ženě a spojenými silami ji posadili.

Lékárnička měla jednoduché otvírání a Laure rychle vytáhla kalíšek a láhev vody. „Pomůže vám to?“ Mluvila na ženu klidně a rozvážně. „Žádné léky vám podat nesmím, ale můžu zavolat doktora nebo záchranku, jestli je potřebujete.“

Nic vzal desky a zapsal čas a datum do políček formuláře nazvaného Incidenty.

Přidržela plastový kalíšek ženě u pusy, ta se napila a pak jí odstrčila ruku. „Děkuju.“

Laure se napřímila a obrátila se k muži. „Vy jste ten, koho máme kontaktovat v případě nějaké nehody?“

Vysoký. Džínsy a manšestrová bunda. Asi tak čtyřicátník... „Pokud se ptáte, jestli jsem její manžel, pak ano,“ odpověděl. „Yves Brun.“
Znělo to trpce.

Nic to zapsal. „Je vaše paní nemocná, nebo ji rozrušilo něco v muzeu?“

Muži přešel po tváři mrak. „Podle mě to bylo něco tady.“

I neznalému pozorovateli – a Laure s Nikem byli zvyklí na nej-různější triky návštěvníků – bylo jasné, že Yves nemluví pravdu.

Odile se otřásla. „On ví, co se stalo.“

Nic zapsal i to, předpisy vyžadovaly přesný záznam. Požádal Yvese o jejich telefonní čísla.

Muž se sklonil k manželce. „Odile, tohle nemůžeš dělat na veřejnosti. Začínají z toho být maléry.“

Vzhlédla k němu a bez varování mu plivla k nohám. „Maléry, říkáš?“

„Putain.“ Ustoupil. „Mrcho.“

Nic s Laure si znovu vyměnili pohled. Situace bude zřejmě složitější, než to zpočátku vypadalo.

„Ty botičky...“ Odile si otřela pusou. „Ty patříly mojí dceři.“

Nic zapsal: „Sál 3. Manželská neshoda.“

Laure věděla, o čem Odile mluví. V popředí vitríny stála krabice s pečlivě naaranžovanou dětskou výbavičkou. Byl tam kašmírový šál, dvě drobná trička, ponožky a zeleno-bílé botičky. Na cedulce stálo francouzsky, anglicky a italsky: „Vinou nedbalosti mé dítě nepřišlo na svět.“

Laure se postavila tak, aby Odile na vitrínu a předměty v ní neviděla. „Přejete si, abych zavolala pomoc?“

Manžel sebou škubl. „Ne.“

„Všichni potřebujeme pomoc. Celý svět potřebuje pomoc,“ zabručela Odile. „A on vzal věci mojí dcerky a dal je sem bez mého souhlasu.“

„To je těmi léky,“ vysvětloval Yves. Vztek vystřídal smutek a Laure, která smutku dobře rozuměla, poznala, že je nefalšovaný. „Už neví, co se děje.“

„Díky bohu,“ řekla Odile. „Kdo by taky chtěl vědět o životě?“ Ob-
rátila se a vzhlédla k Laure. „Vy taky nevypadáte zrovna nadšeně.“

MUZEUM NESPLNĚNÝCH SLIBŮ

„Odile... můžu vám říkat Odile?“ zeptala se Laure. „Tuhle výbavičku nám poslal někdo, kdo žije v Itálii. Mám o tom záznam.“ Počkala, až tu informaci vstřebá, a dodala zlehka: „Na leckoho to silně zapůsobí a zamotá mu to hlavu.“

„Nepoučujte mě.“ Manžela si nevšímala, otevřela tašku, vytáhla plato pilulek a pár si jich vytlačila do ruky. Yves něco zabručel a odvrátil se. „Drž zobák,“ nařídila mu.

„Něco jsi mi slíbila, když jsi odcházela z nemocnice.“ Yves si zastrčil ruce do kapes.

„No jo, slíbila.“ Dávila se pilulkami, ale povedlo se jí je spolknout. „Moje dítě... naše holčička... vydržela na tomhle světě jenom pár hodin. Koupila jsem jí výbavičku,“ ukázala na vitrínu. „Přesně takovou. Nikdy jsem ji v ní neviděla.“

Vyřešit. Zapsat. Pomoci. Laure a Nic znali proceduru dobře.

Ve vedlejší sále číslo čtyři oslovila Chantal návštěvníky, bezpochyby uhranuté jejími rudými vlasy a četnými piercingy, a požádala je, aby se tam pět minut zdrželi. Krátce nato Laure s Nikem pomohli rozechvělé Odile ze schodů. Yves šel za nimi, neochotně vzal manželku pod druhou paži a s Laure ji vyvedl ven.

„Budete v pořádku?“ zeptala se. Pokrčil rameny a ona dodala: „Je mi to líto.“

„K čemu to je?“ houkla Odile, vyvlékla se manželovi a vykročila ulicí. „Můžete to říkat, až se vám zauzluje jazyk, stejně to nic nezmění. Mrtvé to zpátky nepřivede.“

Yves vyslal k Laure omluvný pohled a následoval svou ženu.

Laure se obrátila a chystala se vrátit dovnitř.

„Vy jste Laure Carlyleová, kurátorka, vidíte?“

Oslovila ji vysoká dívka se slunečními brýlemi, podle světlých vlasů Skandinávka, ale podle přízvuku spíš Američanka z jihu. Z Tennessee? Z Georgie?

Před dotěrnými tazateli Laure obvykle chránil personál muzea. Ale ta dívka vypadala rozumná. Energická. A taky působila neo-hroženě.

Ať to byl kdokoli, zřejmě si věřila, že si umí vynutit pozornost, protože hned navázala: „Jsem novinářka na volné noze a pracuji tady v Paříži. Doslechla jsem se o vašem muzeu a ráda bych si

s vámi o něm promluvila.“ Zalovila v černém neoprenovém batohu a podala Laure navštívenku. „Právě jsem si ho prohlédla. Je zvláštní. Zaslouží si, aby se o něm psalo. Vy si to zasloužíte.“ Dodala: „Žádné strachy, všechnu práci odvedu já. Vy budete jen povídat.“

Nebylo to nic neobvyklého. Muzeum se objevovalo v tištěných průvodcích i v médiích. Novináře zajímal jeho koncept a umístění – ach, je v *Paříži!* Vědělo se o něm na sociálních sítích. Dokonce i Newsweek jim poslal mailem přátelskou nabídku: „Dostaneme vás na mapu.“

„Rozhovory dávám málokdy.“ Laure zastrčila navštívenku do kapsy a ani se na ni nepodívala.

„Já si vás vygooglovala,“ řekla dívka a Laure se naježila. Jako vždycky. „Je to pár měsíců, co jste dala rozhovor jednomu italskému magazínu. Možná už nastal čas na další?“

„Ne.“

„Mám kontakty na *Vanity Fair*,“ přemlouvala ji dívka. „Mohli by po tom skočit.“

Návnada. Mrkev na provázku.

Dívka se snaží prosadit. Odstartovat kariéru. Bude riskovat, trochu lhát. Nebo si přibarví pravdu. S takovými typy se Laure setkávala často. „Prosím, neberte to jako nezdvořilost, ale ne.“

„Nezdvořilé to není, ale snad zbytečně opatrné?“ Dívka se nemínila smířit s odmítnutím, zůstala slušná, okouzující a neodbytá. „Vaše muzeum se potřebuje proslavit. Pomáhá lidem?“

To byla pravda. „Jistě.“

„Kdybych ho založila já, tak proto, abych vyhnala něco ze své minulosti. Co na to říkáte?“

Byla to nemotorně položená, průhledná, ale mazaná otázka.

„Neříkám nic.“ Laure nedala najevo úlek a zamířila ke vstupním dveřím. „Musím zpátky do práce.“

U dveří se ohlédla přes rameno.

Chantal se vrátila ke svému pultíku. Vzhledla k Laure. „*Quelle scène.*“ Tvářila se napůl fascinovaně, napůl zděšeně. Laure ten výraz znala. „Podle Nika jí trochu hráblo.“

MUZEUM NESPLNĚNÝCH SLIBŮ

„Možná.“ Laure položila nohu na první schod. „Nahore už je to zase v normálu?“

„Všichni chtěli vědět, kdo koho zabil a proč.“ Chantal odhalila v úsměvu rovné zuby. „Zažili parádní vzrůšo. Všem o tom řeknou a zítra jich tu máme dvakrát tolik.“ Mávla rukou k otočnému stojanu s pohlednicemi. „Nikdy nevíme, co bude.“

„Ne,“ potvrdila Laure. „Ale tak to chodí.“

„No jo.“ Chantal naklonila hlavu a prohlížela si ji. „Jste v pořádku?“

Chantaliny rudé vlasy a piercingy skvěle maskovaly její mateřskou povahu. Doufala, že Laure přizná, že ne, a ona se pak bude moci o šéfovou starat.

„Jsi hotový poklad, Chantal, ale nic mi není.“

„Ti lidi...“ Pohrávala si s jedním z cvočků v uchu. „Myslí si, že můžou hysterčit, kde se jim zlíbí.“

„Ne, oni si myslí, že můžou hysterčit tady. A to nevádí. To vůbec nevádí.“

Laure se vydala nahoru zkontrolovat sály. Trojka a čtyřka byly plné návštěvníků, což ji vždycky nadchlo. Sály šest a sedm procházela velká skupina japonských turistů v oranžových baseballových čepicích. Laure ustoupila, aby mohli projít. Většina z nich si jí nevíšmala a hnala se odhodlaně ke dveřím.

Sál číslo pět byl prázdný a na dvou obrazovkách na jeho opačných koncích běžela neustále se opakující nahrávka. Na první byla zahrada obehnaná zdí. První záběry ji ukazovaly pod sněhem, se zmrzlou řadou stromů a keřů lemujících trávník uprostřed. Další záběry byly natočeny na jaře, strohost vystřídaly květy a listí. Léto přineslo huňaté pivoňky a křiklavé jiriny v oranžových a rudých barvách. Na podzimních záběrech byly bobule a obtěžkané jabloně v zadní části.

Na závěr následoval záběr na zahradu, která už nebyla zahradou. Místo záhonů překypujících barvami a spadáných jablek, obletovaných opilými vosami, vyrostly v prostoru mezi zdmi čtyři domy. Suchopárné výtvořy s tabulovými okny, tolik oblíbené u developerů, pasoucích po rychlém zisku. Ty domy nebyly postaveny pro krásu ani pro potěšení, ale aby vydělaly peníze. Cedulka pod obrazovkou uváděla: „Můj starší bratr slíbil rodičům, že se zahrady nikdy

nevzdá. Šest měsíců po jejich smrti ji prodal za balík peněz. Nikdy mu neodpustím, že zničil ten kousek ráje.“

Před několika lety Laure vedla přednášku pro nové kurátory, lidi ve věku od dvaceti do čtyřiceti let, a při ní jim popsala druhé video v sále číslo pět.

„Nahrávka je černobílá a ukazuje malou místnost zařízenou stolem a dvěma židlemi naproti sobě. Není tam žádné okno. Uprostřed stolu trůní černý bakelitový telefon, ten nízký starý typ s nešikovným číselníkem a kroucenou šňůrou. Laciné plastové židle jsou plné spálenin od cigaret a podlaha je z hrubých prken. Není poznat, kde by ta místnost mohla být.

Záběr je stabilní a jediný, co porušuje ticho, je šumění kamery.

Bez varování se do ticha rozřinčí telefon.“

Pokračovala: „Je to silné a znepokojivé, obraz zvonícího telefonu zasáhne všeobecnou stísněnost, kterou cítí mnozí z nás. Viděla jsem tu nahrávku mockrát a stejně jako většina lidí vždycky nadskočím. Někteří vykřiknou. Máme tady v muzeu formuláře zpětné vazby a ptáme se v nich návštěvníků, co na ně nejvíc zapůsobil. Většina označí tuhle nahrávku.

Píší nám lidé a ptají se, jestli je to z nějakého hororu. Nebo je to politická záležitost? Nebo prostě jenom instalace?“

V tu chvíli jim přehrála video.

„Odpověď zní,“ pokračovala s pohledem na řadu napjatých tváří, „že je to kombinace všech tří těchto prvků, což podle mě charakterizuje úspěšný exponát. Samozřejmě se zeptáte, jak to souvisí s Muzeem nesplněných slibů.“

Dav přešlápl a ženy – vždycky to byly ženy, kdo si dělal poznámky – se chopily tužek.

„Musím uvést, že tento exponát nám byl zaslán anonymně v počátcích existence muzea. Pochopíte proč, když vám přečtu popis, uvedený francouzsky, anglicky a česky. V letech 1948–1989 nám v komunistickém Československu slibovali zaměstnání, mírovou politiku a slušnou životní úroveň bez korupce. Dostali jsme toto.“

MUZEUM NESPLNĚNÝCH SLIBŮ

Později odpoledne seděla Laure v přijímacím pokoji s usměvavou ženou a mezi nimi ležela plechová krabice ze sálu číslo jedna.

„Moc ráda vás zase vidím, Myrno.“

„Ze St. Louis je to sem pořádná štreka,“ odpověděla Myrna, „ale musela jsem vás vidět. A vyzvednout si to.“

Stala se s ní úžasná změna. Před třemi lety v téhle místnosti seděla čerstvě rozvedená vyčerpaná žena středního věku a brečela tak, že Laure musela otevřít dvě krabice kapesníčků. Ne že by Myrna od té doby nějak omládlá, ale vypadala úplně jinak: houževnatější, jistější sama sebou. Působilo to moc sympaticky.

Tehdy to bylo něco docela jiného. Myrna připomínala slzavé údolí a ten pláč hodně vysvětloval.

„Můj manžel nechápal, že jsem si představovala jiný život,“ líčila. „Když jsme se vzali, sliboval, že mi umožní malovat, ale nesplnil to.“ Zahleděla se Laure přes rameno. „Naopak dělal všechno pro to, aby to nešlo. Pak mi došlo, že nechce, abych malovala, protože žárlí. Nechce, abych malovala, protože mě miluje.“

Vždycky to svádělo přidat se na stranu hosta a odsuzovat. „To nikdy, nikdy nedělejte,“ nabádala Laure svůj tým.

Plechovka byla ozdobená řadou rámečků se scénami domácího života, na první z nich vařila žena u sporáku. Nad ní se vznášela těžká žena s naondulovanými vlasy v nabírané blůzce, v ruce držela štětec a malovala oblohu lazuritově modrou barvou.

V každém rámečku se opakovala scéna, jak Myrna vykonává domácí práce a nad ní se vznáší její alter ego a tvoří nějakou mimořádnou nebo magickou scénu. Laure tehdy napadlo, že když se ta plechovka otevře, vyvalí se nesplněné touhy spolu se sušenkami, které Myrna s pláčem pekla.

„Ne že bych byla nějak moc ctižádostivá,“ přiznala se tehdy Myrna se slzami v očích. „Jenom potřebuju klid na malování.“ Snažila se utišit. „Opustila jsem manžela. Obrázky na téhle plechovce vám prozradí proč.“ Odvrátila pohled a pokračovala: „Uvnitř jsou piškoty. S růžovou a bílou polevou. Nechte si chutnat. Prosím.“ Zvedla se. „Já ho miluju,“ dodala. „Ale to nestačí.“

„Přišla jsem si pro tu plechovku,“ oznámila dnešní Myrna. „Prosí mě, abych mu odpustila. Prý už to chápe. Začínáme znova.“

ELIZABETH BUCHAN

Myrnin manžel možná pochopil díky tomu, že ta krásná lesklá plechovka vystavená v muzeu přinesla jeho ženě jistou slávu a řadu objednávek. Laure bez cynismu (nebo jen s mírným) potěšeně sledovala to vítězné spojení lásky, odpuštění a... peněz.

„Mám velkou radost,“ usmála se na Myrnu a myslela to vážně.

„Nechtěla byste se s ním seznámit? Čeká venku na ulici.“ Myrna střelila po Laure spikleneckým pohledem. „Netroufal si přijít.“

Takový byl den v životě Muzea nesplněných slibů.

KAPITOLA 2

DOMA NIKDY NESNÍDALA, ALE KDYŽ MĚLA ČAS, UVAŘILA SI SILNOU černou kávu.

Její byt ve druhém patře bývalého skladiště byla typická moderní pařížská přestavba: malý (někdo by řekl přecpaný) bytček s levnými okny a dveřmi z dřevotřískových desek. Do kuchyně se vešla jen malá trouba a lednička, a když byla stolní deska rozložená, málem se nedalo protlačit ke dřezu.

V druhém pokoji, maličké ložnici, okupovaly veškerý volný prostor navršené krabice se šitky, kromě nich tam bylo nápadně málo nábytku a dekorací. Někdy se objevila váza s květinami, kabát přehozený přes židli, francouzský román ve žlutém přebalu, ale obvykle vše působilo naprosto minimalisticky.

Hledat v Paříži místo k bydlení byla noční můra a byt, jakkoli malý, byl přece jen byt. Tohle jaksi neutěšené, anonymní místo jí vyhovovalo, navíc to měla kousek do práce.

Na dvorku dole vedla madame Poirierová, *concierge* neboli domovnice, jednu ze svých důrazných debat. „To je proti předpisům, *monsieur*,“ říkala právě.

Který předpis to je tentokrát? uvažovala Laure. (Předpisy paní Poirierové se neustále měnily.) A kterého *monsieura* si vzala na paškál? Pravda byla, že madame nedokázala udržet pusu zavřenou, ale podobně jako ty ošklivé dveře a okna patřila k uspořádání, které si Laure vybrala. To neustálé vyčítání, obcházení předpisů a podrážděnost byly jistoty. Bylo to koření života, jaký si zvolila.

Umyla konvici a položila ji na utěrku rozprostřenou na odkapávači, aby uschla. Zkontrolovala, jestli je jediný ostrý kuchyňský nůž řádně uklizený v zásuvce. Nestačilo jí to, otevřela ji znovu a nasadila na čepel korkovou zátku, jen pro jistotu. Z ostrých nožů neměla dobrý pocit.

Málokdy vařila nebo někoho hostila a měla jen čtyři kusy pořádného nábytku včetně pohovky. A i na tu se málokdo uvelebil, aby si dal pozdní večerní sklenku nebo si přečetl nedělní noviny. Její angličtí přátelé – včetně Jane doma v Brymptonu – si stěžovali, že jim to u ní připadá nezabydlené.

Charlie, její mladší bratr, byl přímočařejší. „Mohla bys aspoň vybalit ty krabice, Laure.“

„Je jim dobře, jak jsou. Nechci to tu mít přecpané.“

„Většina normálních lidí má nějaké krámy. Fotku, knížky, křeslo po bábince. To už můžeš rovnou bydlet v kartónové krabici.“

Laure se do něj zabodla pohledem. Ani Charlie to s domácností nepřeháněl a jejich vzájemné špičkování v sobě mělo značnou dávku ironie. „Že by tu zakejhala potrefená husa?“

„Přesně tak.“

Pokud tenhle *modus vivendi* připadal Angličanům divný, Francouzi na něm nic divného neviděli. Nebyli zvědaví na Laurein způsob bydlení, a když se chtěli společně najíst, setkali se v restauraci.

Na půl ucha poslouchala zprávy, pila kávu a sušila si vlasy. Předpověď hlásila na poledne šestadvacet stupňů, doufala, že to nebude víc, účes by trpěl. *Dommage*. Naposled je profoukla fénem, připnula si do uší perlové náušnice a prohlédla si temně rudý lak na nehtech, který potřeboval opravit. Ale stálo to za to, ta barva hýření a sexu.

Naklonila hlavu a zadívala se do zrcadla.

To, co v něm viděla, jí prozradilo, že se námaha vyplatila. Občas slýchala, jak si jiné ženy stěžují, že se na sebe nemůžou ani podívat. Laure připadalo, že toho prožila už moc na to, aby se tím zatěžovala. Člověka to omezuje. Přejela si prstem po tváři. Na svou pleť byla pyšná, měla ji pořád zářivou a mladistvou. Kdysi dávno, v jiné zemi, jí Tomáš řekl, že mu připomíná perleť. Nanesla krém proti slunci, vzala si notebook a kabelku a vyšla ze dveří.

MUZEUM NESPLNĚNÝCH SLIBŮ

Na ulici si to namířila směrem ke kanálu, nejprve se ale rozhlédla na obě strany a přežela pohledem budovy. Byl to dávný zvyk, nikdy se ho nezbavila. Nebo se jí spíš držel jako klíště. Vykročila a zapípal jí mobil. Byl to Xavier, její bývalý manžel. „*Oui, mon brave.*“

„*Ma belle.*“

Ani v jednom z pozdravů se neskrýval žádný podtext. Ten jazyk a tón si postupně osvojili před několika lety, po rozchodu. Xavier se znovu oženil a dočkal se syna, po němž toužil. Rozvod proběhl tak civilizovaně, že Marie, jeho druhá žena, čas od času zvala Laure na oběd. Snad aby měla přehled o své předchůdkyni?

„Kdybychom se víc milovali,“ poznamenal jednou Xavier, „byl by to dneska problém, ale takhle není.“

„Je to divné, když si pomyslíš, jak je to teď poslepané,“ odpověděla mu tehdy.

„Divné, ale je to tak. Ale docela příjemné, ne?“

„Ano, drahý Xaviere, je to docela příjemné.“

Dívali se na sebe. Laure se neubránila pomyšlení, které ji někdy přepadalo. V tom laskavém vědoucím Xavierově pohledu se skrývá obvinění: máš vyprahlé srdce.

V telefonu teď byl slyšet provoz, poznala, že je Xavier někde na ulici. Po deseti letech manželství člověku nevyhnutelně uvízne v paměti spousta střípků vzpomínek, a tak by se vsadila, že má na sobě světlé hnědošedé plátěné kalhoty a letitou černou bundu, vlasy si ulízl dozadu. Deset ku jedné, že mhouří oči do dálky, protože je moc ješitný na to, aby nosil brýle.

„Dneska se mi po tobě stýská, Laure. A po těch tvých angreštvých očích.“

Usmála se. „Nápodobně, Xaviere.“ Lítost nad zkrachovalým manželstvím se dostavovala častěji, než by si přiznala. Xavier měl své chyby, ale byl to zásadový mužský a uměl být zábavný. „Ale máš manželku.“

„To ano.“

Vědomí, že ji má Xavier pořád rád, Laure zahřálo u srdce, zatímco se proplétala mezi smetím na ulici. „Ty budeš vždycky napůl Britka,“ řekl jí jednou. „I když mluvíš skvěle francouzsky a žiješ tu dlouho. Potřebuješ péči.“

Nesmysl. Laure byla víc Francouzka, či přesněji víc Pařížanka, než byl Xavier ochoten uznat. „*J'aime deux choses seulement... vous et la plus belle ville du monde*,“ odpověděla. „Miluji jen dvě věci... vás a to nejkrásnější město na světě.“ Byl to úryvek z jedné staré sentimentální básně, ale přesně vystihoval to, jak darovala své srdce městu.

Xavierova poznámka o péči ale zabořila. Kdyby o sebe během manželství pečovali o trochu víc, mohlo to dopadnout jinak. Vinila z toho sebe. Většinou.

I při tom škádlení Xavier při telefonátech nikdy neztrácel čas. „Viděl jsem ve *Figaru* článek o tom, jak Louvre lobbuje, aby získal Muzeum nesplněných slibů pod svoje křídla. Jeho mluvčí tvrdí, že dny soukromých muzeí jsou pryč. Podle nich by vám to spolu v jedné posteli slušelo.“

„Zřejmě ano.“ Povzdechla si.

„Když jsme u toho přirovnání: Louvre je nechutný starý nemrava a ty panenská nevěsta. Obnošená vesta. O peníze jde až v první řadě a slyšet jsou ti, komu cinkají v kapse. Jak by se to líbilo v Nos Arts en France?“

Nos Arts en France byla polovládní instituce, která přidělovala granty kulturním zařízením. Laure se svého času dostalo varování, že je s nimi komplikovaná domluva, ale jí osobně se s nimi jednalo hladce.

„Výbor Nos Arts zhodnotí situaci a dá mi vědět, jestli chce muzeum dál financovat. Jestli ano, nic se nezmění a já budu spokojená.“

„Byli k tobě štedří.“

„Bez nich bychom nepřežili.“

Xavier zvažněl. „Vadilo by ti, kdyby tě převzal Louvre?“

Vzhlédla k nebi posetému bílými pásy jako ze šlehačky. „Bránila bych se zuby nehty.“

„*Chérie*, možná nedostaneš šanci.“ Mluvil lítostivě. „Posílila jsi, ale ne zas tak moc.“

Nebylo to poprvé, co se Laure setkala s hrozbou, hypotetickou či jinou. Naučila se jim čelit tak, že se rozdělila.

Na Laure, již životní zkušenosti pomáhaly jednat se zaprášenými komplikovanými strukturami veřejné správy, aniž by ji to moc obtěžovalo.

MUZEUM NESPLNĚNÝCH SLIBŮ

A na Laure, která horečně usilovala o to, aby její muzeum šlapalo jako hodinky, protože v ní minulost pořád přežívala, a kterou dokázal úřední šiml zdeptat.

„Teď něco veselejšího,“ řekla. „Naším patronem se stane Maison de Grasse.“

Teď byl překvapen zase Xavier, z telefonu se ozvalo mlasknutí na znamení uznání. „Skvělé.“

Maison de Grasse, původně malé a exkluzivní voňavkářství, se vypracoval v mnohonárodní společnost vyrábějící vůně pro různé zboží od domácích čističů až po svíčky a osvěžovače vzduchu. K tomu samozřejmě dále vyvíjel a vyráběl nejexkluzivnější parfémy. Řada velkých francouzských firem si ulevovala od daňových povinností tím, že se stávala patrony muzeí. I Maison de Grasse zjistil, že bude prozíravé spojit fiskální plán s velkorysou podporou mírně alternativního uměleckého projektu. Pro Laure z toho plynula možnost další propagace muzea.

„Skvělé,“ opakoval Xavier.

Vrazil do ní muž natolik zaujatý displejem svého telefonu, že si jí nevšiml. Upustila přístroj a hovor se přerušil.

„Pardon, pardon,“ omlouval se ten muž. „Já vás neviděl.“

Křišťálově čirá vzpomínka.

Leccos v Laureině paměti bylo nepříjemné a překroucené, ale to, co vnímala, když poprvé spatřila kanál Saint-Martin a ulice rozbíhající se kolem té vodní stužky, si vybavovala jasně a pronikavě.

Před deseti lety byl kanál místy sešlý a nebylo radno potulovat se tu v noci o samotě. Ale *quartier* neboli čtvrť slyšela na jeho svádní. Laure zjistila, že dřív kypěla životem (zčásti hodně přízemním), sexem (prodejným či ne) a že se vyznačovala svéráznou pochybnou elegancí. Byla to oblast, která návštěvníkovi sdělovala: mám bezchybný původ a mnohé z mých starých domů přežily revoluce a zkázu z rukou stavitele barona Haussmanna. Nebo něco podobného. Formulace se jí v hlavě často měnila, ale podstata zůstávala stejná.

Chudáci a bezdomovci kanál milovali. Stejně tak starousedlíci. A Laure, zdeptaná rozvodem. Poslouchala pleskání vody o boky

kanálu, tehdy se cítila začleněná do vnitřního života města. Nebo když přecházela po některé ze železných lávek klenoucích se nad šedozelenou vodou plnou odpadků či se seznamovala s ulicemi a jejich občas zlověstnou atmosférou. Stala se vášnivou zastánkyní obchůdků a kavárniček, zuby nehty se držících nad vodou.

To bývalo tehdy. Poslední dobou se tu objevily krámky se zmrzlinou všech možných odstínů a příchutí, jaké lidstvo zná, drahé butiky, *chocolaterie a salon de beauté*. Tě obrodě možná napomohlo i její muzeum, ale teď, když se stala opravdovou *canaliste*, žárlivě sledovala chamtivé developery. Čtvrť byla sice pořád staromódní, ale od svých obyvatel si žádala nesmírnou oddanost, na rozdíl od moderních čistounkých čtvrtí. Dokonce, jak prohlásil jeden zaujatý místní patriot, i od toho nafoukaného levého břehu, jižně od Seiny.

Vyšla z ulice na břeh kanálu a obklopil ji známý všudypřítomný zatuchlý pach vody, se začátkem podzimu lehce hnilobný. (Prvně zaznamenala, jak voda dokáže smrdět, tehdy v létě v Praze, když se s Tomášem potloukali kolem řeky.) Po vodě klouzala na východ výletní loď *bateau mouche* a na vlně za ní se houpaly slupky z pomeranče, plastová láhev a pozůstatky hamburgeru.

V Rue de la Grange aux Belles rozevírala madame Becqueová okenice svého potravinářského krámků. Nedávno je s manželem natřeli jasně modrou barvou a svým pudlům přebarvili kožichy tón v tónu, čímž nesmírně přispěli k všeobecnému obveselení. V oblíbeném baru na rohu, kde se nalévalo dlouho do noci, naopak okenice zavírali na několikahodinovou přestávku. Před ním dřepěl v tureckém sedu bezdomovec. Když ho Laure mījela, hodila mu do kelímku euro.

O kousek dál se mezi dvě budovy vklínil špinavý, odpadky posetý plácek. Laure se zastavila. „Kočko,“ zavolala česky. Nebylo to žádné pořádné jméno, ale vzpomněla si na ně, když tu před několika týdny tu malou tulačku poprvé zahlédla.

Ze stínu u zdi se vynořila mourovatá kočka, ocas táhla za sebou. Byla drobná, skoro vychrtlá, vyčerpaná námahou udržet se naživu, křehká k rozsypání. Laure pohládila trojúhelníkový obličejíček a přejela prstem po hřbetě, jemně masírovala obratle a rovnou kost

MUZEUM NESPLNĚNÝCH SLIBŮ

nad ocasem. Byla to chvíle splynutí duší. Zklidnění. Drobného důvěrného kontaktu zvířete a člověka.

Měla by si dělat starosti, že Kočce neprospívá, když ji krmí? Říká se, že tulákovi bez domova je líp mrtvému. Smrt není to nejhorší, co se může přihodit. Smrt může být vítaná.

Najednou si Laure všimla, že pod vyhladovělým břichem vyku-
kují naběhlé růžové bradavky.

Hrdlo se jí stáhlo. *Kotata*.

Kočka se na rozdíl od Laure nedojímala, stoicky čekala, až ten lidský dobrodinec uhasí její hlad. Laure vysypala drahé kočičí žrádlo plné vitamínů do misky na ovoce, kterou koupila spolu s ním, a dívala se, jak se na ně kočka vrhla.

Sklonila se a zaslechla tichounek předení, jinak si jí zvíře nevší-
malo. Ten zvuk ji zahřál u srdce, ale řekla: „Nic ti neslibuju.“

Vykročila dál po Rue de la Grange aux Belles.

Když sem vkročila poprvé, na jejích rozvodových papírech ještě neoschl inkoust. Vládl mrazivý zimní den. Zmrzlé nohy odmítaly spolupracovat, chatrné boty navlhly a pleskaly po chodníku.

Zahlédla dívku v červeném kabátě a hromadu kávové sedliny vysypané na chodníku. Z asijského supermarketu se nesla hádka. Štěkal pes. Chlad nebyl laskavý ani osvěžující, na nebi se kupily šedé, zakaboněné mraky.

Zkoumat *quartier* znamenalo vstřebat celou směsici dojmů. Teprve později, mnohem později, se ty střípky sestavily jako skládačka a vytvořily soukromou krajinu: okenice, rámus strojů, které každé ráno čistily ulice, kování na starých domech a v kamenné nice sošku Panny Marie, jejíž oči jako by sledovaly kolemjdoucí.

Byla si tehdy naprosto jistá, že pesimismus patří k běžnému životu. Stačil nejmenší zádrhel, aby vypustil její myšlenky ze schránky, kam se je pokoušela uzavřít. Podepsalo se na ní zkrachovalé manželství, pronásledoval ji pocit neúspěchu. S tím vším se jí vracela minulost, dosud nestrávené sousto. Podle zásad kvantové fyziky atom neputuje k východu z bludiště po jedné stezce, ale po všech stezkách zároveň, a to se dělo i s Laure. Běžela po všech cestách, aniž by věděla proč, padala na každé překážce, přistávala obličejem v blátě.

Trvalo jí zhruba třicet vteřin, než poznala, že ji ten třípatrový dům s rovným průčelím na konci ulice zaujal. Tašky mu opadávaly, omítka se odlupovala. Dívala se, jak se ze střechy snášejí první vločky, vstřebávala jeho sešlý vzhled, uvažovala o tom, že očividně přežil pár set let a je mu úplně jedno, v čem Laure selhala či neselhala. Pak jí projelo hlavou, že by se jeho zatuchlé pokoje daly vzkřísit k originálnímu a vyrovnanému životu.

A především – byl na prodej.

Neměla žádné peníze. Žádnou kvalifikaci. Nic než myšlenku, která ji přepadla, zatímco si dům měřila z druhé strany ulice a zatínala střídavě obě nohy, aby si v nich rozproudila krev.

Domluvila si návštěvu a dopřála si spoustu času, aby si dům pořádně prošla. Prozkoumala posuvná okna, proklepala prkna podlahy, vyšla po uzoučkém schodišti, nakoukla do starých toalet a vystoupala do podkroví. Cítila zanedbanost, hnilobu a potíže a škulba sebou, když uslyšela zdráhavé zaskřípání zkřivených dveří a šmejdění myší nahoře.

Atmosféra domu vypovídala o minulých bojích o přežití a prospívání, katastrofálních i vítězných. Laure netoužila po dalších životních turbulencích. Už nikdy. Jak tak procházela vymrzlými bídnými pokoji, ptala se sama sebe: Nebylo by lepší se takovému místu vyhnout?

Vykoupení znamenalo víc než jen slovo. Byla to nirvána, požehnaní, které se jí stále vyhýbalo. Snad by je objevila v cihlách a maltě?

V chladu měla prsty ztuhlé jako kolíčky na prádlo. Ale jak tak poslouchala koncert vrzání a skřípání domu, vyloupla se před ní jasná odpověď.

Dnes už se dům honosil novou malbou, opravenou omítkou a rekonstruovanou střechou. Nad vchodem visela cedule s nápisem *Musée* a pod tím francouzsky a anglicky: Muzeum nesplněných slibů.

Hned pod tím stálo: Kurátor: Laure Carlyleová.

KAPITOLA 3

KANCELÁŘ NAHOŘE V DOMĚ BYLA MALÁ. PŮVODNĚ TO BYL NEJSPÍŠ pokojík pro služku, té mohl připadat honosný, ale pro Laure znechal čím dál naléhavější problém, jak do něj nacpat celou administrativu muzea.

Řešením bylo vymalovat pokojík i ještě menší vedlejší místnost, sloužící k přijímání návštěv, teplou žlutou barvou, aby vypadaly prostorněji. Další taktikou bylo drakonické lpění na pořádku.

Bylo devět hodin. Nic už seděl za svým stolem. Pracoval tu rok a půl, byl to Angličan, bilingvální, svobodný, dychtivý prosadit se ve správě umění. Patřil ke generaci, pro niž je samozřejmé žít různě po Evropě a nepovažovat to za nic divného. „Stěhovat se je hračka,“ tvrdil. „Dělá to spousta lidí.“

Jistě, Nikova generace ano. Pro ni byla celá Evropa domácím hřištěm. A Laure to cítila taky tak.

Zvedl ruku na pozdrav. „Ťuk, ťuk.“

„Kdo tam?“

„Radim.“

„Radim kdo?“

„Radím ti neotvírat.“

Byla to jejich stará dobrá hra, kdo objeví na internetu hloupější vtip.

Útrpně se usmála. „Tak se mi zdá, že to s tebou jde od desítky k pěti.“